

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИКА МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

О ЛЕПИМ ЖЕНАМА У ЖИВОТУ И У ПЕСМИ.

(Јавно читање Лазе Костића у матичиној дворани 16. дец. 1871. год.)

(Наставак.)

То не може другче ни бити. У женски је чувство особине, чувство индивидуалности јаче него у мушког пола, само што у том осећају влада дуализам, и то централисан дуализам. Кад жена нема довољна поуздања у своју лепоту, да њома постигне тај централисан дуализам, па ма и не за дуго, него само за један разговор, онда се радије придружује ономе, који је кадар увидети њене душевне лепоте. На против: Ако је тако лепа, да ће сваког занети већ лепотом самом, ал' умни јој развитак не додикује лепоти, онда јој никад неће годити човек, од кога се боји да ће тражити што више од лепог лица, једно, што се боји да неће ништа наћи, а друго, што је то већ увреда по њено лепо лице, као да то није довољно, као да ту треба некакве поставе. Но заборављају, да се лепота цени као и тканице. У најодабранији инђијски и персијски тканица налице је исто тако лепо као и лице. А кад није тако, треба бар да је поуздана постава, ради незгодног времена у аљине, а у жене лепа душа, брижљива образованост ради црни дана у животу, у браку.

То заборављају, и у том се забраву рађа прецењивање и изметање (злоупотреба) лепоте, што је навек има у пуче спољашње, у привидне, у полутанске лепоте. Та је појава тако редовна у лепоме свету, да је тако рећи, постала неким законом, тако да

се прецењивање лепоте готово нигде не налази, а да се уједно не нађе не само недостатак већ и неки зазор од образованости, зазор од сваког дубљег испитивања, а уједно слепо признавање пусти обичаја, конвенцијенције, у свакој грани живота. И обратно, где наиђете на те празнине, ту морате знати, да ће бити и прецењивање, изметање, злоупотреба лепоте!

Лепа је књижевност обрађивала често тај предмет. Ја ћу вам изнети један пример из туђе, а један из наше класичне књижевности: „У Фијоренци“ приповеда Бокачијо (а да је Бокачијо међу првацима у књижевности приповетке, о томе се ваљда не ће нико посумњати, ко зна, да се није ни Шекспир стидео, позајмљивати од њега; што се пак Бокачијо несме дати младим девојкама у руке у свој својој класичној наготи, то не побија његову класичност, јер то, на послетку, важи готово и за све остале класике, особито за — свето писмо) „у Фијоренци је живела не давно једна млада удовица особите лепоте, а наследила је богато властелинство свог старог мужа. Није се тела удавати, ал' се пазила с једним омлађим човеком, с којим се често помоћу своје слушкиње састајала. У то се доба врати у Фијоренцу један младић из Париза, де је слушао високе науке, у Фијоренци га лепо дочекају, и сваки га је дубоко поштовао. Нађе се једаред у једном

друштву, де је била и удовица. Филозоф се загледа, љуто се загледа. Удовица опазил: „овог сам шмољбана уловила!“ помисли у себи. Научењак, звао се Ринијери, гледајући свакојако да се приближи, подмити слушкињу удовичину и ова донесе својој госпои једно писмо пуно очајног прикли-

њања. Удовица се насмеје: „видиш ли,“ рече слушкињи, „како се том ученом господину растопи сва висока мудрост поред моје лепоте. Ал' ја ћу да га намајсторим: иди па му кажи, да ја за њим још већма гинем, нег' он за мнош, гледаћу свакојако да се састанемо.“

(Наставиће се.)

Д Е М О Н

(Наставак.)

Југ Богдан (иза кратке борбе)

Диж'те војску српски соколови,
Пер'те образ, чувајте огњиште.
Овако се већ не може више! — —
Слава српска Србом додијала,
Вукашина јадом надојила —
Крвном руком туђу круну граби.
С рођеном се браћом завадио
Па помоћи у туђинству пита.
— Скупа помоћ, стала га је главе —
Ал' његови греси остадоше нама
Да их покајемо. (Цару:)
Лауша си, царе, срећно победио,
Београд си Србом с нова освојио,
Са мачем си нове земље привредио,
Ал' та дуга борба осили Мурата.
Братинска неслога ослажи небрата,
Те се бесно мана за огњиште српско.
Неслога му наша силан спрежник беше
Ђурађ Кастриота Босном поноситом
Братску крвцу проли за Мурата бесног. —
Божја правда шћаше да Србин победи;
Јест победи ал' га јоште не застраши,
Још османска снага сломивена није!
Ордије му нове са Једрене спеше,
Те се бесно мана за српску слободу,
Хоће данак, хоће — гром и пакао!
Овако се већ не може више!
Диж'те војску српски соколови,
Пер'те образ, браните огњиште,
Неслога нам славу потамнела,
Слога ће је васкреснути с нова.
Један пут је Осман на Косову
Окусио крвљу гозбу српску,

Још један пут па ће пропанути,
Слава српска с нова засијати.

Бошко

Хвала т', бабо, на оваке речи.

Цар.

Хвала т' кнеже; свака ти је речца
У царевом одјекнула срцу.
Уз Османа Србом мира нема —
Шћах се мирит', он погази веру,
Невернику вера је играчка
За обману оног ком је света.
Неверник је зао сусед свуда,
Злог суседа одгонити ваља.
Један бојак још добијмо децо,
Вратили смо што је наше било.
Наша срчба с нама ће се бити
Злог суседа хоће одгонити.

(Окренув се стражи)

Нек уведу посланике турске!

(Стража уводи два Турчина)

Цар Мурат је много заискао,
Све да ј' мање, дати нам се неће:
Крв да с' лије тако збори веће.
Каж'те нашем унђару падиши:
Што неслога србинова даде,
Слога српска хоће му узети.
Међу нама мира више нема!
Оли Мурат, ол' ће Лазар пасти,
За два цара овде места нема!

(Посланици излазе.)

А сад децо сваг' пред своју војску,
Сунце зађе; кад се сутра дигне,
Осветнике ваља да огреје,
Осветнике злим суседом — Тургом.

Милош.

Спешитемо, царе господине,
Летећемо крила си нам дао.

Бошко.

Спешитемо, спешити нам ваља,
Зао сусед у нашој је кући.

Митар оде да сачува народ,
Ал' не мога сили одолети,
Нови Пазар, жртва ј' нова,
Сваки часак што губимо,
Невине нас крви стаје,
Крви братске, хајдмо браћо! (полазе)

(Наставиће се.)

Д И С Т И Н И.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) У Загребу је даван 2. децембра ове године у корист редитељу Фрајденрајху нов комад под насловом: „*Ко ће бити провизор*“, слика из живота у три радње. Тај је комад по немачком оригиналу за позориште удесио сам Фрајденрајх. О том комаду нише загребачки „Венац“ овако: „Ко је хтео, могао се и овај пут уверити, да је корисник несретан писац, јер осим других ствари фали му знање језика хрватскога. Ако смо се ове сезоне већ тужили на латрије, које вређају добар укус, а оно нам је за „провизора“ рећи да надмашује све, што се икада неваљала представљало. За шалвину игру може се узети чин из живота, те нам онда приказује „слику из живота“, а опет је драма. Наслов „слика из живота“ сам за себе не значи у драматичном језику ништа, осим само то, да ћемо гледати слику из живота, одакле нипошто не следи, да ћемо гледати драму. Тако за „провизора“ не би знали казати, кака је то драматична врста? Гледећи на то, како се позоришни редитељ упрљо, да на смех наведе опћинство, морали би рећи, да је комедија; али главни чин садржи таквих опачина, које спадају пред казњени суд, што никако не може бити предметом комедије. Право је име комадима такве врсте: драматички коров. Овај пут не само да се на нашем позоришту изтресао пун кош простоте, него је атепнат учињен и на сам морал. Кад би то хтели потанко доказивати, морали би поновити оно, што не би хтели да се икада јавно рекне. Не може се тајити, да је позориште, осим свега другог, и школа доброга укуса, и да има знаменовања у етичком погледу. Против обојега је рат навестио г. Фрајденрајх својим избором. Била му је дабако племенита сврха, коју је и постигао: да што више опћинства намами и благајну напуни. Али није истина, да се опћинство мами само драматичким коровом. А за тим ако позориште не би имало друге племенитије сврхе, него да мами новаца од опћинства, и ако се та сврха не би другачије дала постићи

него неваљанштином на позоришту — водели би, да се позориште затвори. Но г. Фрајденрајх ако и иде велики део кривње за ову представу, није он једини кривац. Можда се не варамо, мислећи, да интendanтура позоришна мора знати, што ће се представљати. За што је дакле допустила, да се на позоришту повреди и вештина и пристојност и морал.

* (Зборник позоришних дела.) У Москви излази „Волковскаја театрална библиотека“, која доноси руске позоришне комаде и комаде из туђих језика на руски језик преведене. У тој су збирци досад изашла позоришна дела Островскога, Черњавскога, Теодорова, Григорјева, Трубина и Поћехина. Велику би захвалност у нашег позоришта стекао сваки писац, који би се подухватио, да преведе који год од тих комада за нашу позорницу.

П Р О С В Е Т А.

* (Женске школе.) За више образовање девојачко у Русији основане су по царској наредби од г. 1855. жен. гимназ. у свима већим градовима царевине. Почетак је учињен у Петрограду, где је покривовањем, особито царице Марије, отворена г. 1858. прва женска гимназија. Одмах друге године за тим основана је и у Москви прва гимназија; али јој број ученица у толико нарасте, да је после две године отворена друга, за тим 1863. године трећа и четврта женска гимназија. Како се у Русији, особито у другој престоници њезиној, осећа потреба за више васпитање женске омладине, види се из броја ученица, које су полазиле ове три гимназије. Прошле године најме било је у првој гимназији 420 ученица, у другој 350 ученица, у трећој 250, дакле у све три гимназије 1020 ученица. Кад ће се у нас толико назити на женско васпитање, колико се од неколико година пази у Русији? На ипак налазе се доста новина, које на сва уста трубе, да у Русији влада тама, глупост и кнута!

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ИЗВАН.

ПРЕДСТАВА ШЕСТА.

ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 9. ЈАНУАРА 1872.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

ЈЕЛИСАВЕТА

КНЕГИЊА ЦРНОГОРСКА.

ДРАМА У 5 ЧИНОВА, НАПИСАО ЂОРЂЕ ЈАКШИЋ, ЗА СРПСКУ ПОЗОРИШНУ УДЕСИО А. ХАЏИЋ.

О С О Б Е:

Д.
Пе,
Ова,
Слав,
Вугаи

Кривоурђе Црнојевић, кнез
С ро: Црне Горе Недељковић.
Па Вавила, владика црног. Пешић.
Станиша Црнојевић,
брат кнежев Зорић.
Радос Орловић, } срдари Ружић.
Шуловић, } Хаџић.
Ђурашко, } Брани.
Вуксан, } Соколовић.
Станојло Шуловић, } капет. Лукић.
Бошко Орловић, } браћа Лесковић.
Вогдан Орловић, } капет. Станчић.

Вујо, перјаник Суботић.
Јелисавета, кнегиња цр-
ногорска Д. Ружићка.
Мира, кћи радосева а
вереница станишина Л. Маринковићева.
Милка, њена другарица Л. Хаџићева.
Марта, жена капетана
Ђурашка Ј. Маринковићка.
Леонардо, посл. млетач. Рашић.
Иван, синчић Ђурашков Љ. Зорићева.
Перјаник Лукић.
Крајишник Бунић.

Срдари, војводе и капетани. — Збива се у Црној Гори.

Улазне цене: Седиште у кругу 1. фр. а. вр. — Седиште првога реда и на страни 80 н. а. вр.
— Седиште другог реда и на страни 70 нов. а. вред. — Седиште трећег реда 50. н.
а. вр. — Стајање 40. н. а. вр. — Галерија 20. н. а. вр. — Баци, деца, али само уз
своје родитеље, и војници до наредника плаћају 20. н. а. вр.

Војници од наредника доле и деца до 10 година, али само уз своје родитеље,
плаћају цену стојишта у полак.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати нека се изводи
тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

У уторак 11. јануара први пут: „ЧЕСТИТАМ.“ Шалива игра у 1 радњи, с певањем,
од К. Трифковића. Пре тога: „ПРКОС.“ Шалива игра у 1 радњи, од Р. Бенедикса, за
српску позорницу с певањем удесио др. Ј. Андрејевић, музика од А. Максимовића.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5. н. а. вр. и то: у трговини Пера
Попадића, Паје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној
задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА У ВЕЧЕ.